

DE THEOLOGICIS DISCIPLINIS

386

Lib. aib. 13. ait: *Hoc ipsum gaudium beata vita dicitur.* IV. Censem Thomistæ, visionem esse actum rationalis animæ perfectiore, sed per Aug. l. 15. de Trin. 19. in donis Dei nullum majus est caritate, ut evincitur ex 1. Cor. 13. & c. 2. ergo &c. V. Visio ex Ansel. l. 2. ad amorem ostensum est; ergo &c. VI. Si video, & non amavero, ait D. Thomas de Villan. loc. cit. per hoc nec Deo gratus aut amicus existo: si autem amo, et si non videam, Dei amicus sum. VII. Peius est odire Deum, quam ignorare; ergo melius est diligere, quam videre.

Opponunt Thomistæ argumenta 1. Prop. Sed Resp. ex iis tantum evinci, quod visio sit beatitudinis causa efficiens, non formalis, sicut notitia desiderium parit, fides iustitiam, intuitus amorem, hoc sensu ait Ps. 16. *Satiabor, cum apparuerit,* & Ep. 1. Jo. *Similes ei erimus, quia videbimus &c.*, Nam ex apparitione satietas, ex visione oritur similitudo. Locus Jo. 17. accipitur a PP. vel de fide in Deum, vel de contemplatione. Sicut ergo, cum de fide accipitur, significatur, hanc fidem veram esse, quæ ad vitam æternam perducit, ita cum de beatorum contemplatione accipitur, ostenditur, visionem Dei intuitivam esse perfectam cognitionem, unde sequitur beatitudo, amor nempe, & gaudium æternum.

Inst. Thomistæ: per cognitionem fit objectum præsens, & possidetur, ergo &c. Resp. dis. ant. Fit præsens præsentia obiectiva, conci fruitiva, neg. Illa vero per se gaudium non assert, sed sçpæ anxietatem; ergo &c. Dices: gaudium ab amore fecerit; ergo &c. Resp. dis. ant. ab amore uentis, conci fruentis, neg. Duo sunt enim amoris actus, uti, & frui.

DISSERTATIO II.

De humanorum officiorum vitiis, & turpitudine.

Ad sex capita hæc dissertatio revocabitur: I. erit de peccatis natura, macula, & turpitudine. II. de peccatis venialibus. III. de mortali, ejusque gravitate, & nequitia. IV. de variis circa peccata questionibus. V. de peccatis ex invicte ignorantia patris. VI. de vitiis regulis, quibus ignorantia, aut delectatio culpabilis ab inculpabili secernitur.

CA-

LIE. XXI. DISS. II. CAP. I.

387

C A P U T I.

De peccati natura, macula, ac turpitudine.

NOT. vitium hoc loco intelligimus, non artis, aut naturalis defectum, sed animi pravitatem, & humanorum officiorum turpitudinem, quod vulgo peccatum dicitur; quodve non pro solo actu peccati, sed pro eius etiam habitu communiter usurpatur. Definitur autem ab Aug. l. 1. de diabolo. Anim. c. 11. relate ad legem æquitatis: *Voluntas retinendi, vel consequendi, quod iustitia vetat.* & unde liberum est absinere: & l. 12. contra Faust. 27. *Dictum, factum, vel concupitum contra æternam Dei legem.* At relate ad perversum dilectionis ordinem definitur Ep. 140. & Quæst. 30. *Inordinatio amoris,* quo avertimur a bono incommutabili, & convertimur ad bona commutabilia; seu perversio voluntatis, quæ utitur fruendis, & fruitur utendis. Hinc peccati malitia derivatur, quam frustra ex iis definitionibus aliquid positivum esse nonnulli opinantur. Contra quos sit

PROPOSITIO. Peccati malitia in rectitudinis privatione consistit.

Prob. I. Iisdem argumentis, quibus de natura mali contra Manich. L. x. disputavimus, & de vitiis orig. l. 18. c. 3. ubi cum Aug. ostendimus, peccatum malum esse, quia ab æterna lege defectum. Accedit Aug. locus ex Tr. 1. in Joann. Peccatum quidem non per ipsum factum est, quia peccatum nihil est; si ergo omnia per verbum facta sunt, & per ipsum nequitia facta non est, in rerum universitate non comprehenditur; adeoque nihil est.

Ob. I. Peccatum ab Aug. definitur: *Voluntas retinendi &c.* nec non: *Dictum, factum, & concupitum contra legem Dei,* item, aversio a Deo, & conversio ad creaturas, tandem, fruendis uti, & utendis frui, sed voluntas, dictum, factum, aversio a Deo, & conversio ad Creaturas, item uiri, & frui est quid positivum; ergo & peccatum est quid positivum. Resp. neg. min. Nullum enim in iis definitionibus invenitur vocabulum, quod incomplexe acceptum, idest solitariæ, & ab aliis divulgum, valeat designare peccatum; adeoque peccatum est complexe tantum significabile, & nihil; ut si dicas; qui claudicat altero pede non recte incedit, bene describis claudicationem per actum pedis non recte incidentis: nec tamen claudicationis deformitas est aliquid positivum, sed rectitudinis deficientia; quam designare termino incomplexo illius enunciationis non possumus, uno scilicet propos. vocabulo ab aliis sejuncto, ut

B b 2

ho.

homo, Deus &c. qui incomplexe, & sejuncte divinitatem, & humanitatem significant.

Ob. II. dantur duo vitia eidem virtuti opposita, sed hæc opponi nequeunt per privationem, cum unius formæ una tantum privatio respondeat; ergo per entitatem. 2. Sunt peccata quædam per se mala, ut mendacium, blasphemia &c. sed horum malitia neque ex deficientia a lege repetitur, cum sint per se mala, neque ex privatione reæstitudinis, quia privatio non datur, nisi in subiecto capaci recipiendi formam privationi contraria, qua capacitate hæc peccata carent; ergo &c. 3. Ex sententia nostra plura sequuntur absurdia, nempe peccatum nihil esse, adeoque nihil remittere sacerdotem, pro nihilo damnari legis transgressorem, nec omissionis peccatum a commissione fecerit. 4. Nulla privatio est gravior altera; ergo &c.

Resp. Ad I. neg. min. Potest enim illa privatio terminum oppositum connotare, ut si virga ferrea dextrorsum, lignæ sinistrorum fleantur. Hoc pacto dantur duo vitia eidem virtuti contraria, ut prodigalitas, & avaritia, quæ temperantiae opponuntur, nec tamen illarum nequitas est aliquid, sed a æquitate deflexio. Ad II. neg. min. Ad prob. dico, quod mendacium & blasphemia habent illum reæstitudinis capacitem, non secundum rationem mendacii, aut blasphemiarum, sed secundum rationem communem actus humani.

Ad III. neg. ant. Remittitur enim peccatum, non destruendo ejus entitatem, quæ nulla est, sed lucem sanctificantis gratiarum diffundendo, ut tenebrae fugantur a sole. Punitur etiam peccatum, non quia operatus, sed quia aut non operatus, aut male operatus, ut servus vapulat, dum iussa negligit, aut male exequitur. Peccatum præterea non solum privationem, sed etiam maculam importat, quæ est privatio nitoris, sine quo anima jure a Deo repudiatur. Peccatum vera commissionis ab omissione differt ratione actus, differentia materiali, non formalis. Ad IV. dist. ant. Non est major altera, in se, conc. connotative, idest relate ab bonum, cuius est privatio, nego.

Inst. Aug. locus ex Tract. 1. in Jo. non est ad rem. Censuit enim Aug. locum cit. legendum esse: Et sine ipso factum est nihil, sed hæc lectio rejicitur ex Græco textu, qui habet: Sine ipso factum est nihil, quod factum est, item a Chrysostomo qui eam hereticam center: & Hieron. qui, ut scribit a Lapide, coactam appellat in c. 2. Mich. ergo &c. Resp. neg. ant. Ad prob. neg. min. Nam in pluribus Græcis codicibus talis est distinctio: Et sine ipso factum est nihil. Quod factum est in ipso vita erat. Constat ita legi apud Cyrilum Alex. c. 5. & 6.

& 6. in Jo. & videtur interpunctio abrasiæ, ob errorem Macédoniandum, qui legebant: Sine ipso factum est nihil: & Spiritus S. qui in ipso vita erat, factus est; recte ergo ait Chrysostomum esse ea verba hoc punto notare. Ex quibus verbis Valla, aliquæ scripserit, interpunctionem ab Hereticis affidam esse, quod valde incertum est, cum Cyrillus ea verba eodem punto disjungat. Hinc Lucas Burg. ait: Consulto usi sunt correctores Sixtinæ ambiguo hoc distinguendi modo, quo ille, quod factum est, & precedentibus fungi potest, & subsequentibus, eo quod auctores diversimode distinguant: Chrysostomus priori modo, Aug. posteriori. Neque Hieron. ait, id subtilius esse, quam solidius, coactus quam germanius, ut scribit a Lapide, sed allata antiquorum interpretatione, quæ Augustini expositioni cohæret, non eam rejicit, sed lectoris arbitrio relinquit: Si cui videatur nimis coactum, & contra scripture simplicitatem disserit. Vide S. P. verba apud auctorem.

Quæres quid sit peccati macula, ac permanens in anima reatus, per quem actu malo transeunte remanet adhuc, donec expietur, labes & culpa?

Resp. Id declaratur exemplo. Rectum teneo baculum, cuius pulchritudo est rectissimum esse; si illum inflecto, aliquam contrahit deformitatem, ipsi inherentem, etiam dum manu retraho. Facile in priorem formam opposta flexione restitu: si tamen saepe detorqueam, sit in baculo pronitas quædam ad curvitatem, qua aut ægre dirigitur, aut rursus facile torques: tur: Ubi flexio præteriens actus est: curvitas in baculo deformitas: facilitas virtutum actibus repetitis productum. Ita humana voluntas potest ad bonum, ac malum libero arbitrio inclinari: ejus honestas, & decor est rectitudo; neque a lege deflectere. Dum pravo motu a summo bono ad fluxa convertitur, contorta redditur & distorta. Præstabilitate formam obtinet per caritatem, sed, si saepe deflectat ab æquitatis semita, induit quandam ad malum proclivitatem, qui facile relabitur. Motus ergo ille arbitrii inclinans voluntatem ad malum, est actus peccati: deformitas permanens in voluntate est peccati macula, reatus, & labes: facilitas illa, & ad malum propensio est habitus peccati. Ita fit, ut præterente actu peccati, persistat reatus, & macula, & hac delecta habitus perseveret.

CAPUT II.

De peccatis venialibus.

NOT. I. cum omne peccatum pervertat amoris ordinem, ut dictum est, oritur quæstio, an peccatum aliquod detur natura sua veniale. Negant Lutherus, Calvinus, Vermilius, Beza, Marloratus &c. qui docent, omnia peccata etiam justorum esse natura sua lethalia, licet ea prædestinatis Dei miseratione non imputentur. Quam sententiam, errorem fanaticorum vocat Melanchthon, & impugnat H. Grotius. Jovianus autem omnia peccata, sicut Stoici philosophi, paria esse dicebat, nec posse peccare hominem lavacrum regenerationis accepto, ut scribit S. P. A. Hær. 82. Sed hæreticum refutavit Hieron. l. 2. dicens: *Audebis ne dicere, sic negasse Petrum, & certos Apostolos, qui fugerunt, quomodo Caiphas, & Pharisæos, & clamantem populum, crucifige &c.* Statiendum est ergo aliquod inter peccata discrimen, & unum esse gravius alio dubitari non potest.

Not. II. Peccatum veniale dici dupliciter: I. quia per poenitentiam veniam consequitur, quo sensu omnia resipiscientium peccata venialia sunt. II. quia in se inspectum non meretur divinam indignationem, nec æternō supplicio punitur. Sit itaque

PROPOSITIO. Dantur reapse peccata genere suo venialia.

Prob. I. ex Script. simal, ac SS. PP. Orant enim iusti quotidie: *Dimitte nobis debita nostra, & Iac. 3. ait: in multis offendimus omnes.* Item ep. Jo. 1. *Si dixerimus, quoniam peccatum non habemus, ipsi nos seducimus; sed peccata quotidiana iustis communia, quibus Dei amicitia non tollitur, venialia sunt;* ergo &c. Hinc in Or. de Divit. & Laz. ait Chrys. *Eiamsi nullus quis justus sit, non tamen quis ab omni nœvo esse purus: ideo jubemur dicere, dimitte nobis &c.* Aug. etiam de Fide, & Op. ait: *Nisi essent quedam, sine quibus hac vita non agitur, non quotidianam medelam promitteret: dimittit nobis &c.* Eadem habent Cyprianus, Ambrosius, aliique. Hinc Trid. Syn. less. 6. c. 11. ait: *Liceri justi in levia saltē, quæ venialia dicuntur peccata, quandoque cadant, non desinunt esse justi.* Quare S. P. de N. & Gr. 35. & 36. ait, quod justi etiam Sanctissimi, si interrogari potuissent, una voce clamassent: *si dixerimus quia peccatum non habemus, nos ipsos seducimus.* Vide Aug. loco citato.

II. Matth. 22. habetur: *Qui irascitur fratri suo, reus erit iudicio: qui dixerit fratri suo, raca, reus erit concilio.* Qui autem dixer-

dixerit, fatue, reus erit gehenne ignis, & c. 7. Vides festucam in oculo fratris tui, & trabem in oculo tuo non vides. Ex quorum locorum I. liquet, uni conviciorum temporale supplicium respondere, alteri æternū, sed quod temporaliter ponitur, est per se veniale; ergo &c. Quare Chrys. hom. 16. in Matt. ait: *Eum, qui sine causa irascitur, iudicio condemnat, eum vero, qui dixerit, raca, reum pronuntiat esse concilio: sed ista bujus facili sunt penæ.* Quocirca cum, qui fratri fatue dixisset, gehennæ ignibus depuratur. Si quāras, cur gehennæ depuratur; qui fatuum dicit fratrem, quod leve crimen est, & veniale? Resp. Chrysostomus. *Noli aspicere, quod unum hic verbum sit, sed quantum periculi habeat expende.* An ignoras, inimicitarum tempore eriam minimum magnum videri. Nam hec ipsa parvula homicidia pepererunt, & urbes subiuerunt. Ex II. autem dari levia peccata, que festucis comparantur ostendit Hieron. Comm. in hunc loc. dicens: *De his loquitur, qui cum ipsi mortali criminis teneantur, minora peccata fratris non concedunt.* Vid. auctorem.

III. Ap. 1. Cor. 3. ait: *Si quis superedificat aurum, argentum, lapides pretiosos, lignum, fænum, stipulam, uniuscujusque opus manifestum erit: atqui aurum, argentum &c. per Chrysost. Theod. Aug. aliosque PP. Græcos, & Latinos bona opera significat; ergo fænum, lignum &c. mala opera, sed leviora significat, & venialia peccata.* Resp. Hæretici cum Erasmo, PP. Græcos, sicuti argentum, aurum &c. bona opera æternis præmiis coronanda exponunt, ita lignum, stipulam &c. mala opera æterno igne punienda interpretantur. Accedit quod Ambrosiaster fænum &c. exponit errores hæreticorum, inter venialia minime numerandos. Verum licet fænum, stipulam &c. opera mala designari Graci, ac Latini consentiant, tamen non mala qualibet, sed solum venialia denotari longe melius docent Gregorius, & Aug. docet enim Apost. eum, qui superedificat fænum &c. saluum futurum esse: *Sic tamen quasi per ignem, sed qui lethalia superedificant, salvi non sient; hic enim est error Origenis; ergo &c.* Neque his verbis errores hæreticorum possunt intelligi, ut ait Ambrosiaster: errores enim non sunt supra fundamentum constructi, sed potius fundimentum ipsum evertunt; ergo &c.

Prob. II. ratione. I. enim vera amicitia habetur quidem levibus offenditionibus, sed minime frangitur, & communia filiorum virtutis patri displicant, sed facile condonantur; ergo &c.

II. Percipi nequit, Denū O. M. homines tanto prelio redemptos, ob verbum otiosum, aut ob aliud levius peccatum, velle perpetuis cruciatibus addicere. III. Peccatum est quædam spiritualis infirmitas; sicut ergo carnis morbi alii graviores sunt,

alii leviores, ita peccata graviora quædam sunt & lethalia, alia leviora, & venialia. Merito ergo proscriptus est ab Ecclesia secundus Basilicatus: Nullum est peccatum natura sua veniale, sed omne peccatum meretur poenam eternam.

Ob. I. Matth. 5. habetur: Qui solverit unum de i mandatis istis minimis, minimus vocabitur in regno calorum; sed hoc est cum maledictis in gehennam detrudi, ut exponit Hom. 16. in Matth. Chrysostomus; ergo leve etiam peccatum promeretur gehennam. II. Matth. 12. habetur: Omne verbum otiosum, quod locuti fuerint homines, reddent rationem de eo in die iudicii; ergo &c. III. Joan. 13. Christus ait Petro: Si non laveris te, non habebis partem mecum, sed lotio pedum per Ang. significat emundationem a venialibus; ergo &c. IV. Jac. 2. Quicumque offendat in uno factus est omnium reus; ergo &c. V. de peccato absolute dicitur in Scripturis, quod mortem inferat animæ &c. ergo &c.

Resp. Ad primum dist. maj. De istis minimis, idest quæ minima putantur a Pharisæis, gravia sunt tamen in se, conc. quæ minima sunt reapse, neg. Perfringit enim ibi Christus Pharisæorum hypocritism, qui iactabant servari legem non occidendo, non incechando &c. sas tamen esse irasci, conviciati, concupiscere, jurare per cælum, &c. hæc tamen, quæ ab iis levia putabantur, gravia esse nemo non videt. Ita hunc locum exponit Chrysost. cuius verba supra recitavimus. Neque id diffitet Glaesius, qui in Log. Sacra c. 2. ait: Vocabula, minimus, alludit ad opinionem Rabinorum, quædam precepta dicentium esse minima.

Ad secundum neg. cons. Aliud est enim de culpis minimis reddendam esse rationem, aliud extremo supplicio plectendas; habetur ergo ibi argumentatio de minori ad maius: si enim verbum otiosum, quod etiam bonum sit, ad edificationem tamen non aptetur, in illo totius Orbis conventu subjicietur exanimi, quid scurrilibus, & detrahentibus, & obscenis verbis fieri? ait Basilus a Clario laudatus, ut ostendat Christus Dominus, gravius supplicium deberi verbis maledicis, ac blasphemis Pharisæorum adversum Filium hominis.

Ad tertium dist. maj. Non habebis partem, hoc est exulabis a regno meo, ubi nihil est immundum, exilio perperno, neg. temporali, donec per ignem mundus sis, conc. Hinc S. P. Tr. 56. in Joann.: In his autem, qui hic demorantur, etiam si munda sit (Ecclesia) quoniam iuste vivunt; opus tamen habent pedes lavare, quoniam sine peccato utique non sunt; dantur ergo peccata venialia, quæ munditiam interiorem, & justitiam non tollunt. Ad IV. neg. cons. Omnes enim offendimus, ait

av. S. P. Ep. 22. sed unus gravias, alius levias. Quanto quisque gravias, leviusque peccaverit, tanto erit in peccato committendo major, quanto in diligendo Deo, & proximo minor. Merito ergo fit reus omnium, qui contra illam (caritatem) facit, in qua pendent omnia. Gorius ita exponit: Quicumque offendat in uno, nempe eorum, quibus poena capitalis constituta est, non minus morte punitur, quam si omnia precepta violasset. Ad 5. dist. maj. De peccato antonomastice, hoc est de lethali dicitur, quod mortem inferat, conc., de quocumque, neg. Sicut enim peccato mors, ita gratia vita æterna tribuitur in scripturis, sed non omnis gratia vitam æternam tribuit, sed sola habitualis; ergo a patre. Ita mori dicimus hominem febi, sed non omni.

Ob. II. SS. PP. divinæ misericordiæ tribuunt, si nos crimina illa minuta non obruant; ergo &c. Item in Evangelio nullum extat inter venialia, & lethalia discrimen, sed omnia fugienda proponuntur; ergo &c. III. Levi etiam culpa Deo injuria irrogatur; ergo &c. IV. Insignis est ea de re declamatione Basili M. ergo &c. Resp. ad primum dist. ant. Divinæ misericordiæ tribuunt &c., quatenus in graviora prolabimur, nisi Deus gratiam insipiret, & manum, openque ferat, conc. quatenus per se sunt lethalia, neg. Consulto itaque PP. nos admonent, ne peccata etiam minima foveamus, nam qui minora soevnit, paulatim decidit. Licer enim levia hæc per se ad supplicia non trahant, tamen, ut aqua paulatim subrepens navem mergit; ita levia illa peccata animam gravant, trahuntque in profundum. Inde insignis declamatione Basili, & aliorum PP. Ad secundum neg. ant. Vid. in r. prob. primum & secundum argumentum. Ad III. dist. ant. Irrogatur levis injuria, conc. gravis, neg. Porto levi injuriæ æternum supplicium nullo modo respondet. Vid. Prob. II. Ad IV. vide Resp. ad primum.

Ob. III. ratione I. Per minimum peccatum violatur primum & maximum preceptum: Diliges ex toto corde &c. ergo summum promeretur supplicium. II. per leve etiam peccatum a Deo avertimur, & convertimur ad creaturas, quibus fruimur, in iis ultimo fine constituto, sed hæc gravis est Deo injuria; ergo &c. III. nefas est minimam culpam committere propter quodvis bonum comparandum, aut malum fugendum; ergo quodvis malo major est levis culpa; ergo &c. IV. quidquid boni justus agit, vitam promeretur æternam; ergo quidquid mali gerit æternum promeretur supplicium.

Resp. ad primum violatur &c. transgressione levi, conc. gravi, neg. Sicut enim Deum non semper diligimus flagrantissima caritate, ut crimina nostra dignitantur; ita non semper bona fluxa

fluxa tam ardenter amamus, ut a iustitia excidamus. Vid. Prob. 2. Ad II. dist. maj. Per lege peccatum a Deo averti-
musr parva cupiditate; per quam nos ab amore summi boni
non divellimur, conc. vehementi, per quam ab eo pro�rus di-
vellimur, ut sit per peccatum lethale, neg. Hac regula inter
mortale, ac veniale aliqualiter distingui potest, licet id valde
operosum videatur Aug. l. 21. de C. D. 27. Si enim adeo rei
creatae adhæreamus, ut hanc summo bono præferamus, lethale
erit, secus veniale; id vero maxime adjunctis, & circumstan-
tiis dignosci potest. Ad III. dist. cons. Quovis malo physico,
conc., morali, neg. Nefas est itaque, e. g. mentiri, quod est
malum morale, licet in nihilum abiret universus, quod est
malum physicum. Hinc tamen non sequitur, quodvis leve
malum morale aeterno supplicio puniendum, nam in punitione
attendi debet lex iustitiae, æquitasque vindictæ, nec debet
eadem pena puniri leve convicium, ac homicidium, officio-
rum mendacium, ac furtum. Ad IV. neg. cons. & par. Mer-
itum enim pendet a Dei voluntate, demeritum vero ab ope-
ris conditione. Deus enim, cum sit misericors, coronat ultra
condignum, cum sit justus, punit juxta demeritum.

C A P U T III.

De peccato mortali, ejusque gravitate, & nequitia.

NOT. I. mortale peccatum illud dicimus, quod a Spiritu
S. inhabitante, & caritate habituali ita animam distra-
hit, ut divinitatis consortio privetur, & spirituali turpitudine
affecta veniat in odium creatoris, & perpetua damnationis
pœnam promereatur. De hoc peccato queritur in scholis, an
adeo sit grave ut dici debeat aliqua ratione infinitum? Et
quidem finitum esse, si accipiatur pro ipsa physica actione,
dubium non est: sed quantum spectat ad privationem gratiae,
& gloriae, & inhabitantis Spiritus S., censent nonnulli, intet
quos Vanroy, Piette &c., peccatum mortale censendum esse
infinitum, cum auferat bonum infinitum, & infinitum inferat
nocumentum; sed cum privatio sit amissio boni, non prout
in se est, sed prout participatur, cum Spiritus S. gratia finita
modo a creatura participetur, constat eorum privationem esse
finitam.

Not. II. Si accipiatur peccatum, prout est offensa Dei, o-
mnes ferme Theologi docent, illud nequitia esse infinita. Id-
que pluribus momentis probare contendunt I. quod mortale
peccatum Deo auferat rationem ultimi finis. II. quod quantu-
m in se est perimit ipsum Deum. III. quod per ipsum er-
cifi.

et fugitur Christus in nobis, & desinit vivere per gratiam san-
ctificantem. IV. quod punitur æterna morte, & suppicio ex-
tensive infinito. Sed haec momenta non satis firma esse ostendit
noster cl. auctor, cum neque actus caritatis infinitus dicatur,
licet Deo omnia postponat, licet caritas vivificet, licet
vitam largiatur æternam. Sit itaque

PROPOSITIO. Mortale peccatum, prout est offensa Dei, ha-
bet nequitiam moraliter infinitam.

Prob. Qualitas enim offendæ commensuratur dignitati perso-
nae, quæ injuria afficitur, ut enim communis fertur effato:
Honor est in honorante, offensa in persona offensa. Hinc injuri-
a principi illata gravior censeretur, quam ea, quæ infertur ple-
bejo: & contra honor a rege exhibitus potior est, quam a po-
pulari: atqui peccatum mortale est offensa Dei, cuius maje-
stas, dignitas, ac liberalitas est infinita; ergo &c. Confirmatur
ex infinitis Dei attributis. Si enim gravissimum crimen est pa-
rentem optimum, ac iustissimum principem laedere: erit ergo
infinitum flagitium, patrem omnipotentem, creatorem univer-
sorum, ac Dominum nostrum, qui nos tot beneficiis cumula-
vit, lacesse. Resp. Scotus, Vasquez, Suarez, l' Herminier
&c., gravitatem offendæ defumi a dignitate personæ, non sim-
plicer, sed secundum quid, & proportione servata, cum nul-
la res finita sit capax infinitatis. Sed contra: si enim dignitas
personæ auger gravitatem peccati secundum quid, seu compa-
rat ad objectum, erit peccatum in ratione offendæ infinitum,
quia non spectatur simpliciter, & prout est in se, sed conno-
tative, & ratione objecti infiniti, qui est Deus. Nec repugnat
actionem finitam in se esse infinitam connotative, relate ad
Deum: nam actio Dei infinita in se, finita est ratione conno-
tatorum, seu creaturarum.

Ob. I. Si haec ita sint, infinita erit 1. visio beatorum, 2.
infinitus caritatis actus, 3. infinita pena privatio beatitudinis:
quia haec connotant terminum infinitum: 4. nullum item di-
scrimen erit inter veniale, ac mortale peccatum, cum illud
etiam sit injuria Deo illata; ergo &c. 5. nullum item discri-
men erit inter mortalia, cum nullum infinitus sit maior altero.
Resp. ad primum neg. seq. Visio enim spectatur ratione
potentiae, seu modi, quo elicetur, non ratione objecti, in
quod fertur; peccatum vero spectetur connotative, ut dictum
est: nempe ratione objecti infiniti, qui Deus est. Ad secundum
neg. sequelam. Actus enim caritatis sive spectetur ut voluntari-
us actus, sive prout est Dei cultus, finitus est, quia honor
ratione personæ, non ratione objecti æstimatur, ut supra di-
ctum est. Ad III. vid. Not. I. Ad IV. neg. ant. Ad prob.
neg. ant. Licet enim veniale sit legis transgressio, cum hac
in-

inconsiderate, neque ex contemptu fiat, dici nequit Deo injuria. Ad V. dist. ant. Nullum &c. relate ad legem æternam, prout universaliter præscribit Dei cultum, & dilectionem, conc. relate ad tandem legem, prout in particulari prohibet utrumque crimen, quorum unum dilectioni magis reputat, quam alterum, neg. Magis enim recedit a Deo, qui illum negat, quam qui ejus nomen prouinciat irreverenter; Vide Not. I. c. 2.

C A P U T IV.

De variis questionibus circa peccata.

QUÆRI solet hoc loco a scholasticis. I. An peccata species, aut numero differant? Resp. nonnulli, differre species, per ordinem ad objecta, aliqui per ordinem ad virtutes, quibus opponuntur: alii denique relate ad varias regulas legis æternæ. Potest hæc sententia cum præcedentibus conciliari. Unde, si velis peccata distinguere, relate ad objecta, hæc species in quantum diversa ratione diligi possunt, aut odio haberi, violatis æternæ legis præceptis. Peccat, e. g. voluntas, dum a bono summo ad fluxa convertitur, quibus uiri debet, non frui. Si ex his aurum eligas, & propter illud des operam literis &c. frueris auto, & primum æternæ legis præscriptum violasti: hoc peccatum dicitur avaritia. Si auro non fruaris, sed utaris ad epulas, ad Venerem &c. male uteris, & aliud præceptum æternæ legis violasti, & hoc peccatum a primo bonorum commutabilium possunt diversæ aequitatis regulæ violari, juxta varietatem finis, aut objecti. Si enim pecudiam profuderis, ob tui existimationem, conjungis cum prodigalitate superbiæ; si ob amorem mulierum, luxuriam. Potest etiam idem finis ad diversa objecta referri, si concupiscas nuptam, virginem &c. exurgit species peccatorum diversa. Idem dico de adjunctis loci, personæ, ac temporis. Quod si peccata plura sint actus diversi, & eidem regulæ oppositi, tunc multiplicantur non species, sed numero.

Quæres II. Quænam sit apta peccatorum divisio; Resp. peccatum, aliud esse originale, de quo lib. xiiii. actum est, aliud actuale, quod propria cuiusvis voluntate fit. Hoc autem dividit solet aut ratione majoris, vel minoris nequitiae, aut ratione termini, vel objecti, aut ratione impellentis causæ, aut ratione affectionis, quam imprimet animo. Spectata gravitate, & nequitia, aliud est peccatum veniale, aliud mortale, de quibus c. 2. & 3. actum est. Ratione autem objecti, aliud est pec-

peccatum immediate adversus Deum, ut hæresis, idolatria, blasphemia; aliud contra se ipsum, ut intemperantia, & aliqua luxuriæ species: aliud adversus proximum, ut furtum, homicidium &c. Ratione impellentis causæ, alia sunt peccata ignorantia, alia infirmitatis, alia malitia. Vel enim peccamus vincibili ignorantia, vel concupiscentia, cui libere succumbimus, vel studiosa malitia. Sunt quoque peccatorum causæ facultates animæ, & sensuum: unde peccata dividi solent in spiritualia, & carnalia: illa internis potentiis, & superbia, & invidia, hæc sensibus sunt, ut gula, & luxuria. Tandem ratione affectionis animorum, aliud est peccatum habituale, quod tale dicitur ratione maculae & reatus animos inhærentis; aliud est vitium, sive peccandi habitus permanens, etiam macula illa delata, de quibus supra dictum est c. 1.

Quæres III. An possit dari peccatum omissionis, absque ullo actu voluntatis? Resp. Id facile solvi, si attendas ad ea, quæ c. 1. hujus libri dicta sunt de ignorantia, & libertate necessaria ad peccandum. Dicimus enim interpretative nescire velle, quæ, cum debeamus ac possumus, scire negligimus. Quoties ergo omittimus, quæ ignoramus esse præcepta, scire autem possumus & debemus, datur peccatum liberæ omissionis, absque explicato voluntatis actu, qui tamen censemur adesse interpretative, & moraliter.

Quæres IV. An ut imputetur peccatum, debeat animum, subire sancta cogitatio, per quam quis advertat ad peccati malitiam? Resp. negative, dummodo aliunde salvetur libertas indifferentia. Id consequitur ex iis, quæ dicta sunt l. 13. de gratia sufficiente: & probatur l. Dio. pol. Syn. damnavit hoc Pelagii assertum: *Oblivionem, & ignorantiam non subiacere peccato: sed qui oblitiscitur, & ignorat, actu non cogitat, aut delectatur;* ergo &c. II. S. P. passim affirmat, plures peccare nescientes, ut in Ep. 154. de sp. & lit. c. 36. l. 1. Rer. 15. Accedit Hieron., Bern., aliquie. III. In sententia opposita nullum daretur peccatum ignorantia, sed hoc sacris literis adversatur Lev. 5. & Ps. 24. Item Act. 3. Petrus de Judæa crucifixoribus ait: *Scio quia per ignorantiam fecisti.* Paulus de se ipso ait l. Tim. 1. *Ignorans feci,* loquens de sua persecutione in Ecclesiam. Christus ipse de tyrannis ait: *Qui interficit vos, arbitretur obsequium se prestare Deo;* ergo &c. IV. Parisientes, ac Lovanienses theologi, illi an. 1641. isti an. 1657. & Clerus Gallicanus an. 1700. oppositam sententiam proscrispere. Vide Hist. de Aux. l. 3. c. 48. V. In hac sententia, melior esset conditio ignorantis, quam sapientis, atque hujus scientia necessaria esset, ut quis possit peccare, quod absurdum est.

Ob.

Ob. I. Vulgatum proloquium : *Nisi volitum, quin pre cognitum*; ergo, ut imputetur peccatum, debet ejus malitia animadverteri. Resp. neg. cons. Illud enim liberrima voluntate sit, quod eligitur cum indifferentia judicii, quod quisque facit, dum peccat, licet actu non cogitat esse peccatum: ut autem, quod libere sit, sit re ipsa peccatum, sufficit quod quis possit, ac debeat advertere ad nequitiam illius, nec laboret ignorantia invincibili legis peccatum illud prohibentis. Hinc S. P. l. 3. de Lib. arb. 19. ait: *Non tibi deputatur ad culpam: quod invitus ignoras, sed quod negligis querere, quod ignoras.*

Quæres V. Quid sit, & an detur peccatum philosophicum; Resp. Illud esse actum humanum disconvenientem recte rationi, absque eo quod sit transgressio divinae legis. Puta si quis, in quorundam scholasticorum sententia, Deum invincibiliter ignoraret, & homicidium &c. patraret repugnans naturæ lumini, peccatum illud esset philosophicum, adverlaretur enim rectæ rationi, sed non esset transgressio legis Dei, quam ille, ut supponitur, invincibiliter ignorat. Hanc doctrinam tanquam temerariam, scandalosam, erroneam &c. proscripsit Alex. VIII. an. 1690. & peccatum illud commentitum esse ostendit probabilior sententia, quæ docet, neminem esse, qui Deum ignorat invincibiliter.

Ob. cum P. Isaaco Bruin S. J., qui licet peccatum Philos. non admittat, posse tamen hypothetice propugnari contendit. Nam ejus nomen a D. Th. traditum esse constat l. 2. q. 71. & 6. ubi ait: *A Theologis consideratur peccatum, secundum quod est offensa contra Deum, a Philosopho morali, secundum quod contrariatur rationi*; ergo peccatum philosophicum, si datur, fieret contra rectam rationem, cum invincibili ignorantia Dei; adeoque legis divinae prohibentis. II. in eo, qui invincib. ignoraret Deum, adulterium &c. esset Dei offensa, quia Deus non solum est conditor creaturæ, sed index; quamvis contra Deum perpetuum non agnoscatur, quod necessarium non est, cum optimo cuicunque peccata displicant etiam contra alios commissa. III. peccatum illud lethale non esset ex D. Th. 2. 2. q. 20. a. 3. *Si posset esse conversio ad bonum commutabile, sine aversione a Deo, quamvis esset inordinata, non esset peccatum mortale.*

Resp. ad primum neg. ant. Nam neque hypothetice defendi potest peccatum Philos., quamvis data invincibili Dei ignorantia, non solum hypothetice, sed re ipsa admitteretur, posset enim contra rectam rationem quis delinquare, nec tamen Deum offendere; cuius legem ignorans non transgredieretur in peccatum philosophicum ex hypothesi ad actum. Inepte vero ex verbis D. Th. hæc hypothesis statuitur. Ex quo enim di-

diversimode peccatum a philosopho, & theologo spectetur, non sequitur fingi posse peccatum recte rationi repugnans, quod non sit Dei offensa. Nos ergo rectam rationem esse negamus sine participatione legis æternæ, & cum ea posse dari invincib. ignorantiam. Ad secundum neg. ant. Non enim ibi esset legis divinae transgressio, quæ invincibiliter ignoratur. Vindex quidem Deus esse posset, sed non offensus. Displacet etiam optimo cuicunque peccatum, etiam in alios commissum, sed optimo illi, quem ignoras, nulla fit injuria.

Ad tertium neg. ant. Nam constat ex damnata prop., peccatum illud in materia gravi fore lethale, & dissolvere Dei amicitiam: constat etiam ex D. Th. loc. cit. Ibi enim probat, desperationem esse quidem lethale peccatum, quia importat aversionem a Deo, sine qua non datur lethale peccatum: addit tamen non tam grave esse, ut est infidelitas, & odium Dei; quia (hæc) sunt contra Deum, secundum quod in se est; desperationem autem, secundum bonum, quod participatur a nobis; ergo per D. Th. lat est ad lethale peccatum; ut sit aversio a Deo, in quantum a nobis participatur. Atqui peccatum philosophicum esset aversio a recta ratione, quæ est participatio legis æternæ: ergo lethale esset, & æterna poena dignum.

C A P U T V.

De malo opere ex invincibili ignorantia patrato.

CENSUIT Zanchius, aliquique Novatores, ignorantiam invincibilem juris naturæ, cum poena sit originalis peccati, neminem a culpa excusare, contra quos sit

PROPOSITIO I. Ignoratio juris naturalis, si sit invincibilis, excusat a peccato.

Prob. I. ex damnata ab Alexandro VIII. opposita Propositione. Idem evincitur ex proscriptis Bajii articulis, quæ negat ad imputationem peccati opus esse, ut sit voluntarium. Prob. II. ex Aug. qui l. 3. de Lib. arb. 19. ait: *Non tibi deputatur ad culpam, quod invitus ignoras; sed quod negligis querere, quod ignoras.* Deinde S. D. contra Pelagianos ostendit, tam concupiscentiam, quam ignorantiam posse dici peccatum, in quantum peccato inductæ sunt, & ad peccatum trahunt: Ceterum ait, neminem ob illam ignorantiam damnari, nisi propria negligentia quis tenebras sibi arcessat; ergo &c. Et l. 6. c. Jul. 16. ostendit, ignorantiam malum esse, per quod

quod a nescientibus innumerabilia perpetrantur peccata: non quod mala fiant per ignorantiam invincibilem, sed quod ignorantia ex originali peccato inseminata sit plurium scelerum radix, ut concupiscentia, quæ licet peior sit ignorantia; ut ibi ostendit S. P. non tamen nocet, nisi consentientibus. Producit autem ibi S. P. exempla Abimelechi, Pauli, & Davidis, qui non laborantur ignorantia invincibili legis naturæ; si ergo peccarunt, fuit eorum ignorantia vincibilis, quia neglexerunt querere, quod ignorabant. Nam ignorantiam facti, si vinci nequeat, excusare a peccato probant Novatores ex Aug. l. 2. contra Cresc. Cum ergo S. P. ad evincendum, non esse ignorantiam conditionem naturæ, proferat exempla eorum, qui peccaverunt ignorantia facti, vel juris positivi; sequitur, nil aliud voluisse Aug. contra Pelag. ostendere, nisi ignorantiam vitium esse a peccato derivatum, & in iis, qui eam dispellere negligunt, causam esse peccati. Vid. l. 1. de Pecc. mer. 36.

Prob. II. Si enim ignorantia invincibilis &c. non excusat a culpa, quia originalis peccati poena est, nec excusat infidelitas negativa. Cur enim pluribus Evangelium non fit annuntiatum, venit per Aug. de occulto judicio Dei, sed infidelitas negativa excusat a peccato, oppositum enim in Bajo damnatum est art. 67. ergo &c. Prob. min. S. P. Aug. Tr. 89. in Jo. ex Christi verbis: *Si non venissim, & eis locutus non fuisse, peccatum non haberent, scribens, eos habere excusationem de hoc peccato, quo in Christum non crediderunt, ad quos non venit, & quibus non est locutus.*

Prob. III. ratione. I. Poena consequens ex peccato originabili consentit arbitrii non nocet, & remanet etiam in rena-
tis: ergo excusat a peccato. II. nullum est peccatum actuale, nisi voluntarium. III. in sententia opposita etiam phrenesia, & dementia, quæ poena est Adæ peccati, peccatum esset, quod fallum est; ergo &c.

PROPOSITIO II. Non datur ignorantia invincibilis juris naturæ, licet detur circa ejus consequencias remotissimas.

Prob. I. pars ex Aug. in Psal. 116. ubi ait: *In hoc transgreditur naturæ legem, quam non finitur ignorare, dum id facit, quod non vult pati.* Et l. 2. Conf. 4. *Furtum punit lex scripta in cordibus hominum. Quis enim fur equo animo furem patitur?* Prob. II. ratione Ap. Rom. 2. & Aug. licet enim per originale peccatum ignorantia &c. in Adæ filios derivavit. Gentes tamen, quæ legem (Moysis) non habent, ostendunt opus legis scriptum in cordibus suis, testimonium reddente illis conscientia, ideoque nulla est anima, quamvis perversa, quæ tamen ratiocinari potest, in cuius conscientia non loquatur Deus.

At

Atqui vis illa ratiocinandi, testimonium illud conscientia est ipsa naturæ lex, & omnibus indita regula æquitatis; ergo &c. Prob. II. pars, quam tuentur Egydiani, ac Thomistæ communiter, nec non Sylvius, Habert, & Herminier, aliquæ laudati ab auctore ep. adversus Balleriniū, qui oppositum docuit in Confut. ep. Pauli Segneri c. 6. Conclusiones enim juris naturæ remotiores deducuntur ex principiis longiori, implexo de discursu, quem rudes plurimi etiam ordinariis gratia adjumentis efformare non valent, ut in multis sæpe contingit ad usuram, & matrimonii impedimenta spectantibus, ergo &c.

Opponit Ballerinius plura SS. PP. testimonia. I. Ambrosii in c. Turbatur dist. 1. 4. Ignorantia juris naturalis omnibus adulis damnabilis est. II. Aug. de Gr. & arb. Ignorantia mentis sic excusat, ut sempiterno igne non ardeat. Et Ep. 47. Si quis bonum putaverit esse, quod malum est, hoc putans uique peccat: eadem habet Bernard. III. D. Thom. Quodliber. 8. art. 13. Quod agitur contra legem, semper est malum, nec excusat per hoc, quod est secundum conscientiam. IV. Gerson. de Vit. Sp. leff. 4. Concord est sententia, nullam in iis, que legis divina sunt, cedere ignorantiam invincibilem; ergo &c. Accedit ratio: nam invincibilis ignorantia est, quæ nec natura, nec gratia viribus vinci potest; sed nemo est, qui, quod natura non potest, saltem gratia non possit, qua quis justo judicio privatur; ergo &c. Resp. Allata testimonia de jure naturæ, quoad universalia principia, & proximas conclusiones, esse accipienda, vel de ignorantia ex negligentia culpabilis. Ad primum dico, Ambrosium perperam laudati in c. Turbatur, & collectores canonum, qui ea verba addidere, loqui de jure naturæ primario, & de honore a libertis exhibendo dominis: sermo item xi. qui citatur in c. Turbatur, est Ambrosio suppositus. Ad secundum dist. ant. Sic excusat, ut sempiterno igne non ardeant, qui non crediderunt in Christum, ob defectum christianæ fidei, quam invincibiliter ignorarunt, con-
quia non servarunt naturæ legem cordi singulorum inscrip-
tam, quantum ad Dei cultum, & naturæ præcepta omnibus manifesta, neg. Ubi nota: hunc August. locum etiam a Jansenio opponi, qui tamen fatetur, ignorantiam juris positivi, qualis est eorum, qui nihil de Evangelio audierunt, excusare a peccato. Deinde proferri ab Augustino verba Psalmis aduersus idololatras, quorum ignorantia de Deo auctore naturæ fuit plane vincibilis. Vide auctorem. In Epist. 47. dillinguit S. P. ignorantiam eorum, qui purant, cibum non esse idololhytum, ab ignorantia eorum, qui idolis immolant sacrificia, quarum prior est ignorantia facti, altera jus-
tis, & veritatis ex universalí principio proxima consecutio-

Tom. II.

C. c.

ne

re deducit; ideoque recte consistere cum hac ignorantia peccatum.

Ad III. dist. art. Non excusat, nisi sit ignorantia invincibilis, ut declarat S. D. q. 12. art. 2. conc. si ignorantia sit vincibilis neg. Nam in i. 2. qn. 100. art. 1. sententiam nostram his verbis confirmat: *Omnia precepta moralia pertinent ad legem naturae, sed diversimode. Quenam enim sunt, que statim per se ratio naturalis dijudicat esse facienda, vel non facienda, sicut corpora patrem & matrem, & non occides God, & hujusmodi sunt absolute de lege naturae. Quenam vero sunt, que sublimiori consideratione rationis a sapientibus judicantur esse observanda, & ista sunt de lege naturae, ut tamen inageant disciplinam, quia minores a sapientioribus instruuntur; ergo, si inculpate desit institutio, & disciplina doctorum, quia rudi homo instrui posset, erit ejus ignorantia invincibilis, non secus ac invincibilis est ignorantia rerum credendarum, ubi inculpate desit divina institutio.*

Ad IV. neg. cons. Sequitur enim ibi Gersonius: *Quoniam facient quod in se est Deus semper assistit, paratus illustrare mentem, quantum oportebit ad salutem, & erroris evitatem; ergo in eorum sententia, qui propugnant, dari infideles quodam omni gratia lumine desitutus, sicut falsa est ratio Germonis, ita & præcedens assertio. Ceterum est tamen, infideles illos damnari, non propter id, quod invincibiliter ignorant, sed propter id, quod libera voluntate committunt, aut dignoscere negligunt. Ad V. Resp. obsecatos, & obdanatos labore ignorancia, aliquo sensu invincibili, sed quia ignorantia illa peccata est, non originalis, sed actualis; nullam excusationem merentur peccatorum illorum, quæ aut a se committenda præviderant, aut committunt indifferentia judicii, & cum optione malorum.*

Ob. I. Definitum est in Palestina Syn. Ignorantiam subiacere peccato; ergo &c. II. S. P. Epi. ad Sextum c. v. nunc 109. ait: *Inexcusabilis est omnis peccator vel virtus originis, vel additamento propriæ voluntatis, sive qui novit, sive qui ignorat; in his enim, quæ intelligere noluerunt, peccatum est: in iis autem, quæ non potuerunt, pena peccati; ergo &c. Hadem repetit aperte contra Pelag. III. Sæpe etiam peccata vocat, quæ sunt per ignorantiam, etiam invincibilem, ut l. 3. de lib. arb. 19. IV. Omne ignorantiam esse damnabilem assertit l. 6. contra Jul. & de Nat. & Gr. 17. V. Plura desit peccata infantia l. 1. Conf. 7. VI. Idem sentit Hieronymus; ergo &c.*

Resp. Ad primum neg. cons. Damnator enim in Palestina Syn. duplex Pelag. error, primus, quod ignorantia sit conditio naturæ, quia non voluntate, sed ex eis necessitate, alter, quod igno-

rantia sit, sive facti possit quandoquidem appellari perfecta justitia: ut constat ex Aug. de gessis Pelagii c. 18. & ex l. 2. contra Jul. 19. ubi refers hæc Juliani verba: *Perfectam ignorantiam justitiam nominari, quia dixit Deus at Abimelech, qui cum Sara fuerat concubitus, ignorans quod uxor esset aliena: & ego sciebam, quia in corde mundo fecisti hoc. Constat ergo, Aug. non de sola ignorantia juris naturæ contra Pelagianos disputasse, sed de omni ignorantia etiam juris positivi, atque facti; ut evinceret, ejus principem causam non Deum esse, sed originale peccatum.*

Ad secundum neg. cons. Afferit enim ibid. S. P. verba Joan. 15. *Si non venissem Christus peccatum non haberent. Ex quibus inferit, non imputari ad culpam peccatum infidelitatis iis, qui Evangelium non audierunt: exculpat ergo a peccato infidelitas negativa ignorantiae invincibili coniuncta. Denique quæstionem instaurit, an excusabiles sint, qui Evangelium non audierunt, & Rsp. esse quidem excusabiles in eo, quod non crediderunt, at non esse excusabiles, ob alia peccata. Damnatur enim vel originale peccatum, de quo nullam excusationem admittit Deus, qui creavit hominem rectum, vel ob peccata propria voluntate patrata, de quibus nulla datur excusatio, sive in iis, qui legem naturalem cordibus inscriptam inserviunt. nec Evangelium audierunt, sive in iis, qui audierunt, & propria voluntate in infidelitate steterunt. Vide ap. auctorem integrum Aug. locum; cuius summa disputationis est. Excusantur qui nihil de Evangelio audire potuerunt de peccato infidelitatis: non excusantur de idolatria. Derelicti in massa perditionis ob originale peccatum, qui propria addidere, nequeunt excusare ipsum peccatum originale, quia illud contraxerunt in Adam, & quod Christi fidem non acceperint, pena est peccati Adæ, in quo omnes peccaverunt: nequeunt excusare actua lia peccata, & ipsam infidelitatem, si intelligere noluerunt, quia in his, quæ sua culpa neglexerunt, ignorantia peccatum est. Peccatum ergo inexcusabile non est ignorantia legis naturæ; sed est peccatum originale, cuius pena est, si quis non est prædestinatus ad fidem.*

Ad tertium dist. art. Vocat peccata improprie, ut concupiscentiam, quia ex peccato est, & ad peccatum inclinat, concupiscentie, neg. Ad IV. Resp. Aug. ostendere, concupiscentiam & ignorantiam esse extrinsece malas, ut inde evincat peccatum originale, & gratia necessitatem; in baptizatis autem utrique malo non alementibus eas lejungit a peccati reatu probans, ex quo remaneant ad lactam, necessariam esse gratiam sanctæ inspirationis, & dilectionis. Lib. de Nat. & Grat. solam ignorantiam vincibilem esse culpandam affirmat: *Quia, inquit, id homo*